

**ASOCIJACIJA PROSTORNIH PLANERA SRBIJE
UNIVERZITET U BEOGRADU - GEOGRAFSKI FAKULTET**

uz podršku

Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije
Opštine Veliko Gradište

organizuju
deveti naučno-stručni skup
sa međunarodnim učešćem

**LOKALNA SAMOUPRAVA U
PLANIRANJU I UREĐENJU
PROSTORA I NASELJA**

Urednici:
Dr Velimir Šećerov
Dr Dejan S. Đorđević
Dr Zoran Radosavljević
Dr Marija R. Jeftić

Beograd, jun 2022.

**ASOCIJACIJA PROSTORNIH PLANERA SRBIJE
UNIVERZITET U BEOGRADU - GEOGRAFSKI FAKULTET**

Izdavači:

Asocijacija prostornih planera Srbije
Univerzitet u Beogradu - Geografski fakultet

Za izdavače:

Dr Dejan S. Đorđević
Dr Velimir Šećerov

Urednici:

Dr Velimir Šećerov
Dr Dejan S. Đorđević
Dr Zoran Radosavljević
Dr Marija R. Jeftić

Tehnička priprema i dizajn korica:

Branko Protić

Grafička priprema i štampa:

Planeta Print DOO, Beograd

Tiraž:

200 primeraka

ISBN 978-86-6283-125-5

Beograd, jun 2022.

Štampu zbornika radova finansijski pomoglo:

Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije

Napomena: Referati su štampani u obliku autorskih originala. Stavovi izneti u objavljenim radovima ne izražavaju stavove urednika Zbornika i Organizatora skupa. Autori preuzimaju pravnu i moralnu odgovornost za ideje iznete u svojim radovima. Izdavač neće snositi nikakvu odgovornost u slučaju ispostavljanja bilo kakvih zahteva za naknadu štete.

PROGRAMSKI ODBORI SKUPA

KOORDINACIJA SKUPA:

Prof. dr Velimir Šećerov, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Dr Dejan S. Đorđević, predsednik Asocijacije prostornih planera Srbije
Dr Zoran Radosavljević, Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture

NAUČNI ODBOR:

Prof. dr Marija R. Jeftić, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet, predsednik
Prof. dr Dejan Filipović, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Prof. dr Uroš Rađosavljević, Univerzitet u Beogradu – Arhitektonski fakultet
Prof. dr Danica Šantić, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Prof. Dr. Jerry Anthony, University of Iowa, School of Planning and Public Affairs, SAD
Dr Dejan S. Đorđević, naučni saradnik, Ministarstvo građ., saobraćaja i infrastrukture
Prof. dr Bogdan Lukić, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Prof. dr Zora Živanović, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Prof. Dr. Thomas Dillinger, Tehnički univerzitet u Beču, Austrija
Prof. dr Gordana Vojković, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Prof. dr Dragica Gatarić, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Prof. dr Mira Mandić, Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Banjoj Luci
Prof. dr Danijela Vukoičić, Univerzitet u Prištini, Prirodno-matematički fakultet Kos. Mitrovica
Doc. dr Aleksandar Jeftić, Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka
Doc. dr Alma Zavodnik Lamovšek, Univerzitet u Ljubljani, Fakultet za građevinu i geodeziju
Dr Milan Husar, Slovački tehnički univerzitet u Bratislavi, Slovačka
Mr Miroљjub Stanković, Gradska uprava Grada Niša
Dr Milica Dobričić, Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture

ORGANIZACIONI ODBOR:

Miroslav Marić, Institut za puteve, Beograd - predsednik
Branko Protić, Univerzitet Beogradu - Geografski fakultet
Dušan Ristić, Univerzitet u Prištini, Prirodno-matematički fakultet Kosovska Mitrovica
Vladimir Popović, Geografski institut "Jovan Cvijić" SANU
Aleksandar Radulović, Univerzitet Beogradu - Geografski fakultet
Marina Stanić, Zavod za zaštitu prirode Srbije
Jelena Tolić, Zavod za zaštitu prirode Srbije
Milica Ristović, Studio Teserakt, Loznica
Marko Milosavljević, Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture

PLENUM

TEORIJSKA ISHODIŠTA ZA INTEGRISANO PLANIRANJE ODRŽIVOG RURALNOG RAZVOJA	15
Dr Mirko Grčić	
SEOSKA NASELJA U SRBIJI – STANJE I PERSPEKTIVA.....	25
Dragutin Tošić, Marija Drobnjaković	
LOKALNA SAMOUPRAVA I BANJE SRBIJE U PROŠLOSTI	35
Dr Stevan M. Stanković	
POSSIBILITIES OF INTEGRATING SPATIAL, DEVELOPMENT AND TRANSPORT PLANNING AT THE REGIONAL LEVEL IN SLOVENIA	47
Andrej Gulič	
U SUSRET NOVOM CIKLUSU PROSTORNOG PLANIRANJA U REPUBLICI SRBIJI NA LOKALNOM NIVOU – ISKUSTVA I PREPORUKE	55
Dušan Šljivančanin, Veljko Bojović	

PRAVNI, METODOLOŠKI I INSTITUCIONALNI OKVIR PLANIRANJA I UREĐENJA PROSTORA I NASELJA

PRAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR PLANIRANJA I UREĐENJA PROSTORA I NASELJA – OPŠTI PRISTUP	65
Marija Mihajlović, Ljiljana Stošić Mihajlović, Marko Mihajlović	
PREOBRAŽAJ MALIH GRADOVA U SRBIJI – OD URBANOG PROPADANJA DO NOVOG IDENTITETA	71
dr Omiljena Dželebdžić, dr Nataša Čolić, Katarina Majhenšek	
PROBLEMI I MOGUĆA RJEŠENJA PRI IZRADI PROSTORNIH PLANOVA JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE U REPUBLICI SRPSKOJ	81
Dragana Popović, Dragana Kuzmanović	
SPROVOĐENJE ZAKONSKE REGULATIVE NA PODRUČJU POSEBNE NAMENE NACIONALNOG PARKA TARE I PARKA PRIRODE ŠARGAN-MOKRA GORA	89
Marko Milosavljević, dr Uroš Radosavljević	
SUBJEKTI SISTEMA PROSTORNOG I URBANISTIČKOG PLANIRANJA U REPUBLICI SRPSKOJ	97
Neda Živak, Marko Ivanišević, Marko Knežević	
PERCEPCIJA POJMA PROSTORNOG PLANIRANJA IZ PERSPEKTIVE INTERNET KORISNIKA U SRBIJI	107
Petar Jeremić, Vladimir Maksimović	
PLANIRANJE GAZDOVANJA ŠUMAMA NA PRIMERU URBANIH PARKOVSKIH POVRŠINA NOVOG SADA I POŽAREVCA.....	115
Aleksandar Popović, Milan Medarević, Snežana Obradović, Jelena Belojica, Biljana Šljukić	
EKOLOŠKI INDEKS KAO INSTRUMENT ADAPTACIJE BEOGRADA NA KLIMATSKE PROMENE	123
Ana Mitić Radulović, Milica Lukić, Ana Simić	

JAVNI INTERES U PROSTORNOM I URBANISTIČKOM PLANIRANJU NA LOKALNOM NIVOU

JAVNI INTERES U NACIONALNOJ POLITICI URBANOG RAZVOJA..... 133
dr Siniša Trkulja

100 GODINA TRANSFORMACIJE KONCEPTA JAVNOG INTERESA U PROSTORNOM RAZVOJU SRBIJE: RAZUMEVANJE DRUŠTVENOG KONTEKSTA..... 137
dr Iva Čukić, dr Jasmina Đokić, Ana Graovac, dr Marija Maruna, dr Danijela Milovanović Rodić, dr Ana Perić, Ksenija Radovanović, dr Danijela Savkić, Ljubica Slavković, mr Anica Teofilović

ULOGA SCENARIJA U PLANIRANJU NA LOKALNOM NIVOU: RAZUMEVANJE SISTEMA I PREPOZNAVANJE JAVNOG INTERESA..... 151
Bojana Pjanović, Tijana Dabović, Dejan Đorđević, Bojana Ivanović

JAVNI INTERES I PLANIRANJE GRADOVA U SRBIJI - RAZVOJ BEOGRADA NA OBALAMA REKA – KRATAK PREGLED 157
Velimir Šećerov, Marija Jeftić, Branko Protić, Dejan S. Đorđević, Zoran Radosavljević

URBANISTIČKI PROJEKAT IZMEĐU JAVNOG I PRIVATNOG INTERESA..... 169
Uroš Radosavljević, Aleksandra Đorđević

UTVRĐIVANJE JAVNOG INTERESA ILI PODSTICANJE NESPORAZUMA: IZMENE I DOPUNE PLANA GENERALNE REGULACIJE BEOGRADA..... 179
dr Jasmina Đokić, Ana Graovac, Ksenija Radovanović, Ljubica Slavković

ASPEKTI URBANE TRANSFORMACIJE DELA GRADA NOVOG SADA – PRIMER KINESKE ČETVRTI – IZMEĐU LOKALNIH POTREBA I JAVNOG INTERESA 189
Srđan Zorić

DRUŠTVENO-EKONOMSKI UTICAJ OTKUPA ZEMLJIŠTA ZA POTREBE IZGRADNJE AUTOPUTA „POJATE-PRELJINA“ 197
Ana Pavlović, Nemanja Jevtić, Jovana Đurković

PLANIRANJE RAZVOJA SEOSKIH I TURISTIČKIH PODRUČJA

RURALNO PLANIRANJE NA LOKALNOM NIVOU U SAVREMENOM EVROPSKOM KONTEKSTU - DA LI JE KONCEPT „PAMETNA SELA“ REALNA MOGUĆNOST U SRBIJI? 207
Branka Tošić, Zora Živanović

REVITALIZACIJA NASELJA ZAŠTIĆENIH PLANINSKIH PROSTORA SRBIJE..... 217
Mirosljub Milinčić, Ljiljana Mihajlović, Dragan Petrović, Uroš Durlević, Uroš Milinčić

REZERVATI BIOSFERE – POTENCIJALI ILI OGRANIČENJA RAZVOJA RURALNIH PODRUČJA 225
Tijana Jakovljević, Snežana Đurđić

MORFOLOŠKA TIPOLOGIJA RURALNIH NASELJA NA TERITORIJI GRADA BANJALUKE	233
Dragica Gatarić, Marko Ivanišević, Luka Sabljčić	
NAPUŠTENJA SELA SRBIJE: STUDIJA SLUČAJA SELA VUKOJEVAC (OPŠTINA KURŠUMLIJA)	241
Golić Rajko, Joksimović Marko	
INFRASTRUKTURNA OPRREMLJENOST SEOSKIH NASELJA KAO DETERMINANTA RURALNE OBNOVE SRBIJE.....	249
Dušan Ristić, dr Bogdan Lukić, Branko Protić ² , dr Dejan S. Đorđević, Dragoslav Pavlović	
RURALNA DEAGRARIZACIJA KAO FAKTOR PROMENE INTENZITETA EROZIJE ZEMLJIŠTA	263
Sanja Manojlović, Tanja Srejić, Mikica Sibinović, Ivana Carević, Natalija Batočanin	
UTICAJ PANDEMIJE COVID-19 NA STANJE I ODRŽIVOST RURALNOG TURIZMA NA TERITORIJI GRADA KRALJEVA: STUDIJA SLUČAJA SELA RUDNO I LOPATNICA.....	271
Ivana Penjišević, Bojana Jandžiković ¹	
KARTOGRAFSKA FORMA PREZENTACIJE POKAZATELJA POTENCIJALA RURALNIH PODRUČJA	279
Jasmina M. Jovanović, Ljiljana Živković, Marko Stojanović, Tanja M. Janković, Ivana Đorđević	
KONCEPT GIS-A U PLANIRANJU RURALNOG RAZVOJA.....	287
Aleksandar Valjarević, Milan Radojković	
GEOPROSTORNI POTENCIJALI I OGRANIČENJA ZA RURALNU OBNOVU OPŠTINE ČUPRIJA	291
Marija Antić, Dejan Filipović, Danica Šantić	
TURIZAM I UGOSTITELJSTVO KAO FAKTORI ODRŽIVOG RAZVOJA RURALNIH PROSTORA SRBIJE.....	299
Marina Vesić, Nikola Todorović	
ODRŽIVI TURIZAM ZAŠTIĆENOG PODRUČJA AVALE – STANJE I PRESPEKTIVE –	307
Nevena Nekić, Miško Milanović	
UMETNIČKI I STARI ZANATI I DOMAĆA RADINOST U FUNKCIJI RAZVOJA TURIZMA I SEOSKIH PODRUČJA.....	315
Danijela Vukoičić, Dragan Petrović, Sanja Božović	
SEOSKI TURIZAM U FUNKCIJI NOVOG KONCEPTA KULTURNIH PROMENA RASELJENIH NASELJA NA STAROJ PLANINI NA PRIMERU STAROPLANINSKOG NASELJA REPUŠNICA	325
Dr Miodrag Velojić, Dr Olica Radovanović, Maja Simonović, Branka Jemuović	
KREATIVNI TURIZAM KAO ŠANSI ZA RAZVOJ RURALNIH PODRUČJA.....	331
Andrijana Mirković Svitlica	

UTICAJ DEMOGRAFSKIH I MIGRACIONIH PROCESA NA LOKALNE SAMOUPRAVE U SRBIJI I REGIONU

ZNAČAJ KREIRANJA MIGRACIONIH PROFILA U JEDINICAMA LOKALNIH SAMOUPRAVA U CILJU OPTIMALNIJEG UPRAVLJANJA MIGRACIJAMA I NJIHOVE INTEGRACIJE U RAZVOJNA DOKUMENTA.....	341
Danica Šantić, Jovana Konjević, Milica Langović	

DEMOGRAFSKE PROMENE I REGIONALNI RAZVOJ SRBIJE	349
Ljiljana Stošić Mihajlović, Marija Mihajlović	

DEMOGRAFSKE PERSPEKTIVE GRADA BANJA LUKE KAO ČINILAC PROSTORNOG RAZVOJA	357
Petar Vasić, Aleksandar Čavić	

UTICAJ UNUTRAŠNJIH MIGRACIJA NA DEMOGRAFSKU ODRŽIVOST NASEOBINSKE MREŽE REPUBLIKE SRPSKE	365
Dragica Delić, Dragana Vidić	

MEĐUZAVISNOST RADNE SNAGE I STRUKTURE KORIŠĆENJA ZEMLJIŠNOG FONDA NA TERITORIJI ZAJEČARSKOG OKRUGA	373
Filip Krstić, Nemanja Josifov ¹ , Marko Sedlak ¹ , Vladimir Malinić ¹	

ANALIZA STANJA I MOGUĆNOSTI RURALNE OBNOVE DEPOPULACIONIH NASELJA U PIROTSKOM OKRUGU	381
Vladimir Malinić, Marko Sedlak, Filip Krstić	

PANDEMIJA VIRUSA COVID-19 KAO OGRANIČAVAJUĆI FAKTOR DEMOGRAFSKOG RAZVOJA LOKALNIH SAMOUPRAVA U SRBIJI	389
Damjan Bakić, Nevena Trnavčević, Vera Gligorijević	

UTICAJ DEMOGRAFSKIH I MIGRACIONIH PROCESA NA LOKALNE SAMOUPRAVE – STUDIJA SLUČAJA OPŠTINE KURŠUMLIJA I PODUJEVO.....	399
Sanja Božović, Danijela Vukoičić	

PROSTORNO I URBANISTIČKO PLANIRANJE NA LOKALNOM NIVOU

MODELING METRO VANCOUVER’S REGIONAL GROWTH PROJECTIONS	409
dr Sinisa Vukicevic, Nadia Vukicevic, Mia Bojic	

POLYVALENT FACTORS AND ACTIVITIES THAT AFFECT THE QUALITY OF LIFE IN SLOVENIA.....	419
Andrej Gulič	

PELJEŠKI CESTOVNI MOST – PLANSKA INTERVENCIJA U STRUKTURU TURISTIČKOG SEKTORA	427
Dr.sc. Denis Ambruš	

PROJEKAT DANURB+: PROFILISANJE MALIH I SREDNJE VELIKIH GRADOVA U SRPSKOM PODUNAVLJU	435
Aleksandra Đukić, Branislav Antonić, Aleksandar Grujičić, Jelena Marić	
STRATEGIJA „BEOGRAD 2030“	445
dr Vesna Zlatanović-Tomašević	
REVITALIZACIJA BRAUNFILDA KAO FAKTOR REŠAVANJA KOMUNALNO-HIGIJENSKIH PROBLEMA NA TERITORIJI GRADSKOG NASELJA BEOGRAD (SRBIJA)	455
Ivan Samardžić, Goran Anđelković, Irena Blagajac, Ljiljana Mihajlović, Ivan Novković, Uroš Durlević	
SISTEM UPRAVLJANJA OTPADOM KAO NAJZNAČAJNIJI EKOLOŠKI PROBLEM NA PROSTORU GRADA TREBINJA	463
Filipović Dejan, Duškov Ljubica	
STEČENE PLANSKE OBAVEZE KAO DETERMINANTA LOKALNOG RAZVOJA: POSTUPAK USKLAĐIVANJA PROSTORNOG PLANA OPŠTINE TITEL SA PLANOVIMA VIŠEG HIJERARHIJSKOG NIVOVA.....	471
Dušan Ristić, Mirjana Barać, Milena Ivanović, dr Milena Nikolić	
VOLONTERSKE GEOGRAFSKE INFORMACIJE U FUNKCIJI UREĐENJA PROSTORA NA LOKALNOM NIVOU	485
Sanja Stojković, Aleksandar Peulić, Dušica Jovanović	
TRANSFORMACIJA URBANIH PODRUČJA U ENERGETSKI POZITIVNE OBLASTI – PREGLED PROJEKATA SA AMBICIJOM OSTVARIVANJA ENERGETSKI POZITIVNIH OBLASTI.....	493
Bojana Lević, Ljiljana Đukanović	
PROBLEM JAVNIH PARKING MESTA U NOVOBEOGRADSKOM BLOKU 19a.....	501
Milan Mihelić	
ANALIZA RAZVOJA MODERNE ARHITEKTURE U SUBOTICI NA PRIMERIMA NASELJA PROZIVKA I RADIJALAC	509
Dezire Tilinger	
GROBLJA NA TERITORIJI GENERALNOG PLANA BEOGRADA	517
Borka Protić	

***PLANIRANJE RAZVOJA SEOSKIH I
TURISTIČKIH PODRUČJA***

UMETNIČKI I STARI ZANATI I DOMAĆA RADINOST U FUNKCIJI RAZVOJA TURIZMA I SEOSKIH PODRUČJA

Danijela Vukočić¹, Dragan Petrović², Sanja Božović³

Apstrakt: Rukotvorine ili proizvodi tradicionalnog seoskog zanatstva, postale su popularni suvenirni koji odražavaju materijalne i nematerijalne tragove kulture. Uloga rukotvorina kao suvenira je različita, uključujući etničku, ekonomsku održivost i održivost mesta. Rukotvorine u turizmu se ističu kroz autentičnost, imaju ulogu u ekonomskom razvoju područja ili kroz ulogu nacionalnog brenda. Autentičnost je pojam za izvornost i kvalitet koji ima ulogu za reputaciju brenda. Potrošači na tržištu teže autentičnosti i taj trend se intenzivira u odnosu na širok spektar drugih savremenih proizvoda. Stari i umetnički zanati i poslovi domaće radinosti daju važan pečat turističkoj ponudi Srbije. Oni su elementi tradicije i nacionalnog brenda koji Srbiju čine atraktivnim u Evropi i svetu. Do februara meseca, 2022. godine u registru sertifikovanih starih i umetničkih zanata i poslova domaće radinosti našlo se 900 privrednih subjekata, od kojih 87 nije aktivno. Cilj je da se poveća broj zaposlenih koji raspolažu veštinama za neki od 69 prepoznatih tradicionalnih zanata i zadrži stanovništvo u ruralnim područjima Srbije. Na taj način se čuva tradicija u fizičkim oblicima, u izgledu i organizaciji naselja, uređenju kuće i okućnice, ali i u nematerijalnom smislu. Očuvanost tradicionalnog obeležja ruralnog prostora i seoskih domaćinstava određuje stepen njihove turističke privlačnosti, a samim tim i stepen ekonomske održivosti. Da umetnički i stari zanati i domaća radinost mogu imati vodeću ulogu u razvoju turizma i seoskih područja, možemo videti na seoskim naseljima: Sirogojno, Mačkat i Zlakusa u Zlatiborskom okrugu, što je predmet ovog rada.

Ključne reči: zanati, domaća radinost, razvoj, turizam, obnova, seoska područja.

ARTISTIC, TRADITIONAL AND DOMESTIC CRAFTS IN THE FUNCTION OF TOURISM AND RURAL DEVELOPMENT

Abstract: Handicrafts or traditional rural craft products have become popular souvenirs that reflect tangible and intangible traces of culture. The role of handicrafts as souvenirs is diverse, including ethnic, economic and place sustainability. Handicrafts in tourism have the power of attraction through authenticity, they are important for the economic development of

---

¹ Univerzitet u Prištini sa privremenim sedištem u Kosovskoj Mitrovici, Prirodno-matematički fakultet, ul. Lole Ribara 29, 38220 Kosovska Mitrovica, E-mail danijela.vukoicic@pr.ac.rs

² Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet, Studentski trg 3/III, 11000 Beograd
E-mail dragan.petrovic@gef.bg.ac.rs

³ Univerzitet u Prištini sa privremenim sedištem u Kosovskoj Mitrovici, Prirodno-matematički fakultet, ul. Lole Ribara 29, 38220 Kosovska Mitrovica, E-mail sanja.bozovic@pr.ac.rs

the area or represent a brand by themselves. Authenticity is a term for originality and quality, which plays a role in a brand's reputation. Consumers in the market aspire to authenticity and this trend is intensifying in relation to a wide range of other modern products. Old and artistic crafts and handicrafts give an important seal to the tourist offer of Serbia. They are elements of tradition and national brand that make Serbia attractive to Europe and the rest of the world. By February 2022, there were 900 business entities in the register of certified traditional and artistic crafts and handicrafts, 87 of them were not active. The goal is to increase the number of employees proficient in 69 recognized traditional crafts and keep the population in rural areas of Serbia. Thus, the tradition would be preserved in physical forms, in the appearance and organization of the settlement, in the arrangement of the house and the garden, as well as in the intangible sense. Preservation of the traditional features of rural areas and rural households determines the degree of their tourist attractiveness, and thus the degree of economic sustainability. This paper emphasizes that artistic, traditional crafts and domestic handicrafts can play a leading role in the development of tourism and rural areas, which can be seen in the example of rural settlements: Sirogojno, Mačkat and Zlakusa in the Zlatibor district.

Key words: crafts, handicrafts, development, tourism, renewal, rural areas.

UVOD

Tradicija predstavlja koren razvoja svakog društva. Kultura i tradicija vezane su za društveni život i sve njegove izražajnosti. Bez tradicije kultura bi bila siromašnija, pa se otuda i nameće odgovor da kultura ne bi mogla postojati bez tradicije i njenog pogleda na svet (Đorđević, 2012). Stvari i tvorevine materijalne i duhovne kulture koje imaju takva svojstva da zadovoljavaju deo ili ukupnu kulturnu potrebu savremenog čoveka neizbežni su deo turizma, jer su pokretači turističkih kretanja. Kulturni turizam je onaj segment održivog turističkog razvoja kroz koji se promovišu i prezentuju kulturne, istorijsko-arheološke i etnološke vrednosti. U časopisima iz oblasti turizma predstavljanje kultura različitih naroda dobija sve veći značaj (Cornelissen, 2005, Hoffstaedter, 2008, Pritchard & Morgan, 2001, Santos and Yan, 2008, Smith and Robinson, 2006, Tang, 2005). Turizam ima snažan uticaj u predstavljanju kulture etničkih grupa u mnogim zemljama (van den Berghe & Keyes, 1984). Turisti imaju priliku da se upoznaju sa kulturom različitih etničkih zajednica (Çalışkan, 2016). Termin „etnički turizam“ prvi je upotrebio Smith (1977), koji ga je definisao kao turizam „koji se prodaje javnosti u smislu neobičnih običaja autohtonih i često egzotičnih naroda“. Od tada o njegovom konceptu se opširno raspravlja, posebno u vezi sa korelacijom između turizma i etničke pripadnosti i uticajima turizma na etničke manjine. Danas se etnički turizam odnosi na turizam motivisan turistom u potrazi za egzotičnim kulturnim iskustvima, uključujući posetu etničkim selima, tematskim parkovima, učešće u etničkim događajima i festivalima, gledanje ceremonija ili samo na kupovinu etničkih rukotvorina i suvenira (Yang, Wall, & Smith, 2008). Plan razvoja ovakvog oblika turizma najčešće je obuhvaćen strategijama za regionalni socio-ekonomski razvoj (McIntosh & Johnson, 2005). Shvatajući pojam etničkog turizma, mnoge zajednice širom sveta su razmotrile mogućnost komercijalizacije njihovih kulturnih elemenata, uključujući kulturna dobra i rukotvorine, kao i prikazivanje kulturnih performansi (Xu et al., 2014).

Rukotvorine ili proizvodi tradicionalnog zanatstva postale su važan resurs za razvoj etno turizma, jer se smatraju nosiocima etničke kulture i simbolima etničkih karakteristika (Schilar & Keskitalo, 2018). Rukotvorine su postale popularni suveniri koji održavaju materijalne i nematerijalne tragove etničke kulture (Husa, 2019). Uloga rukotvorina kao suvenira ističe njihovu različitu upotrebu, uključujući etničku, ekonomsku održivost i održivost mesta (Xu et al., 2014). Sve to rukotvorine čini značajnim elementom etno turizma (Schilar & Keskitalo,

2018), uspostavlajući isprepleteni odnos između rukotvorina i turizma. Margolis-Pineo (2016) tvrdi da rukotvorine moraju biti reflektor tradicije, materijala, koncepata i društvenih odnosa zajednice. Dakle rukotvorine predstavljaju materijalne i nematerijalne aspekte materijalnih predmeta, pri čemu zanatlije obraćaju pažnju na materijal, dizajn i izradu svojih proizvoda (Yan, 2019). Rukotvorine olakšavaju etničku i ekonomsku održivost (Xu et al., 2014) jer interesovanje turista za rukotvorinama pomaže zajednicama da promovišu i održavaju kulturu i tradiciju (Novelli & Tisch-Rottensteiner, 2012), a istovremeno prodaja rukotvorina kao suvenira pruža mogućnosti zarade (Husa, 2019; Ara, Tucker & Coetzee, 2022).

Moderni turisti su sve više zainteresovani za bliski kontakt sa lokalnim stanovništvom i doživljaj autentične kulture, a slike etničkih naroda u okruženju kulturnih atrakcija kao što su lokaliteti nasleđa, muzeji, galerije, sela, kulturni tematski parkovi, prostori izvođačkih umetnosti i festivali se sve više koriste da privuku turiste (Yang, 2011). Naučnici se slažu da autentičnost igra ključnu ulogu u reputaciji brenda (Beverland, 2005a; Beverland, 2005b; Grayson & Martinec, 2004). Veliki deo literature ističe da potrošači teže autentičnosti (Grazian, 2005; MacCannell, 1999) i primećuje da se ovaj trend intenzivira u odnosu na širok spektar drugih savremenih proizvoda (Carroll, 2015; DeSoucey & Demetry, 2016). Autentičnost se odnosi na karakteristike kao što su iskrenost, originalnost (Grazian, 2010) i doslednost (Lehman, O'Connor, & Newman, 2019). Danas, integritet brenda je ugrožen zbog promena u količini proizvodnje, kvalitetu i upotrebi tradicionalnih metoda (Beverland, 2005a; Beverland, 2005b; Frake, 2017; Gaytán, 2019).

Ruralni regioni Srbije obiluju istorijskim značajem i tradicijom i kao takvi pružaju bogato nasleđe ili jak kulturni identitet. Lokalna kultura je izvor aktivnosti, izaziva ponos i pruža dobrodošlicu. Ona može biti prednost i važan faktor za razvoj sela i turizma. Osim građevina koje su deo materijalne kulture, tradicionalna zanimanja i zanati nalaze svoje mesto u ovoj vrsti turističke ponude. Stanovništvo u ruralnim područjima ima bogatu duhovnu kulturu koja se manifestuje kroz brojne običaje i tradiciju. Srpski narodni instrumenti, igre, nošnje, stari zanati, legende, mitovi i običaji čuvaju srpsku tradiciju od zaborava. Srpski narodni instrumenti, napravljeni od prirodnih materijala (frula, gajde, gusle), danas širom sveta plene svojim zvucima nostalgije i slobode. U muzičkoj tradiciji srpskog naroda instrumenti predstavljaju važan element i javljaju se u bezbroj oblika, ponegde su autohtoni, a negde usvojeni iz drugih kultura.

U eri napredne tehnologije, u Srbiji brojni majstori daju sve od sebe da se od zaborava sačuvaju stari zanati i održe porodične tradicije. U malim radionicama, smeštenim u starim kućama ili podrumskim prostorijama, zanatlije se trude da očuvaju način obrade i tehniku rada iz davnina. Tradicionalne alatke zanatlija, poluproizvodi, proizvodi i inventar pojedinih radionica, danas su predmeti muzejskih zbirki od velike vrednosti. Oni su segment materijalne kulturne baštine i svedočanstvo jednog vremena koje je nestalo u sveopštoj modernizaciji i globalizaciji svakodnevnog života.

UMETNIČKI I STARI ZANATI I DOMAĆA RADINOST U FUNKCIJI RAZVOJA TURIZMA I SEOSKIH PODRUČJA - PRIMER DOBROG MODELA

Predmet istraživanja u ovom radu ja analiza međuzavisnosti umetničkih i starih zanata, domaće radinosti i turizma, kao i uticaj etno turizma na razvoj seoskih područja, a za primer dobrog modela ruralnog razvoja i ekonomskog osnaživanja sela fokus je dat na sela Zlatiborskog okruga (Sirogojno, Mačkat i Zlakusa).

Umetnički i stari zanati i domaća radinost u funkciji razvoja turizma i seoskih područja

Slika 1. Međuzavisnost umetničkih i starih zanata, domaće radinosti i turizma
(Izvor: Autori)

Na 26 km od turističkog centra Zlatibor nalazi se selo Sirogojno. Selo je svojevrsni muzej zlatiborskih običaja, domaće radinosti i prošlosti ovog prostora. Kako bih se u drugoj polovini 20. veka zaustavila masovna migracija stanovništva iz sela u grad meštani su došli na ideju da svoja znanja i veštine iskoriste za osnivanje udruženja (1963. godine formiran je pogon domaće radinosti u okviru Zemljoradničke zadruge, namenjen izradom odevnih i upotrebnih predmeta od vune) u cilju demografske i ekonomske održivosti sela. Da su ideje bile od velikog značaja potvrđuju i činjenice da su njihovi proizvodi postali poznati širom sveta (unikatni džemperu sa motivima zlatiborskog kraja izlagani su u svim republikama bivše SFRJ, Parizu, Briselu, Kopenhagenu, Moskvi, Rimu, na sajmu mode u Lionu i na sajmu zanatstva u Minhenu), a selo je zauzelo značajno mesto na svetskoj modnoj, turističkoj i kulturnoj mapi. Danas se unikatni odevni i upotrebnih predmeti od vune proizvode u okviru firme Sirogojno Company (<http://www.sirogojno-style.com/>).

Slika 2. a) Proizvodi firme Sirogojno Company; b) Muzej „Staro selo“
(Izvor: <http://www.sirogojno-style.com/>, 15.04.2022)

Da je značaj etnografskog nasleđa u ovom kraju bio prepoznat mnogo ranije nego u drugim krajevima Srbije, potvrđuje činjenica da je u selu 1979. godine otvoren prvi muzej pod otvorenim nebom „Staro selo“. Ova prostorna kulturno-istorijska celina pripada kategoriji nepokretnih kulturnih dobara od izuzetnog značaja. Obuhvata fizionomski deo naselja Sirogojno formiran od kuća i pomoćnih zgrada tipične arhitekture zlatiborskog kraja. Organizacija u kulturno-istorijskoj celini pruža mogućnost da se stekne predstava o arhitekturi oblasti i organizaciji naselja, kao i o privrednoj i ekonomskoj osnovi i kulturi stanovanja zlatiborskog kraja. U okviru kulturno-istorijske celine nalaze se radionice za izradu predmeta zanatske radinosti, prodavnica suvenira, restoran i apartmani za boravak gostiju. Pored objekata narodne arhitekture, sastavni deo zaštićene okoline čini crkva Sv. Petra i Pavla, sa starim seoskim grobljem kraj nje. Staro selo u Sirogojnu pored zaštite materijalne kulture, čuva i duhovnu kulturu svog kraja (<https://www.sirogojno.rs/>).

Na 16 km od planinskog centra Zlatibor, prema gradu Užicu nalazi se selo Mačkat. Zahvaljujući trudu i radu meštana proizvodi tamošnjih domaćina su postali na daleko poznati. Čuvajući tradiciju i iskustva u preradi mesa stanovništvo ovog sela je nakon gašenja velikih privrednih preduzeća u poslednjoj deceniji 20. veka, šansu videlo u pokretanju samostalnih preduzeća za proizvodnju i preradu mesa. U cilju promovisanja svog najpoznatijeg proizvoda, od 2001. godine održava se Pršutijada – međunarodna turističko-gastronomska manifestacija. Jedinstveni ukus i autentičnost mačkatske pršute ogleđa se u fizičko-geografskim karakteristikama prostora ali i načinu prerade. Manifestacija se održava u februaru mesecu, a istu poseti više od 10 000 ljudi, najčešće turista na Zlatiboru, pri čemu se proda i do 10 t pršute. Tradicionalno, manifestaciju prati zvuk trube i nastupi kulturno-umetničkih društava. Pored tradicionalnih suvomesnatih proizvoda, na ovom događaju se predstavljaju i proizvođači sa svojim autentičnim proizvodima sa prostora Zlatibora. U Mačkatu su prepoznali i opšti trend razvoja seoskog turizma u Srbiji, pa je jedan deo meštana i taj deo uvrstio u svoju ponudu, kao i pojedine etno sadržaje. Tako su proizvodi domaće radinosti, kao i proizvodi umetničkog i starog zanata Mačkat učinili prepoznatljivim na turističkoj mapi Srbije, a demografski i ekonomski održivim (Turistička organizacija Zlatibor, 20.04.2022).

Mačkat može biti dobar model za spas mnogih pograničnih i planinskih područja koja su demografski i privredno ozbiljno ugrožena. Svaki kraj Srbije je u prošlosti bio prepoznatljiv po različitim proizvodima, zato je neophodno iskoristiti stečena znanja, postojeće kapacitete, formirati udruženja – zadruge i napraviti turističko-privrednu manifestaciju u okviru koje bi se promovisala proizvodnja. Neophodno je iskoristiti podsticajna sredstva namenjena razvoju sela, poljoprivrede i turizma, kao i bespovratna sredstva za razvoj umetničkih i starih zanata i domaće radinosti.

Slika 3. Sajam suvomesnatih proizvoda „Pršutijada“
(Izvor: <https://www.zlatibor.org.rs/sr/>, 20.04.2022.)

Umetnički i stari zanati i domaća radinost u funkciji razvoja turizma i seoskih područja

Zlakusa je seosko naselje smešteno u dolini Đetinje na 13 km od Užica. Poznato je po starom grnčarskom zanatu koje je u ovom selu zastupljeno više od tri veka. Specifičnost zlakuške grnčarije se ogleda u tome što se zemljano posuđe izrađuje od dva prirodna materijala – gline i kamena. Posuđe se izrađuje zidanjem na ručnom kolu. U Zlakusi, danas postoji 18 aktivnih grnčarskih domaćinstava sa stalnom proizvodnjom grnčarskog posuđa i nekoliko domaćinstava koji se ovim grnčarskim zanatom bave sezonski i povremeno. Većina ovih domaćinstava su članovi Udruženja lončara Zlakusa koje je osnovano 2006. godine ili Udruženja Zlakuška grnčarija koje je osnovano 2011. godine. Udruženje je osnovano sa ciljem upoznavanja, negovanja i očuvanja tradicije starog grnčarskog zanata karakterističnog za selo Zlakusu. Ostali ciljevi ovog Udruženja su upoznavanje, negovanje i očuvanje narodne tradicije, okupljanje svih umetnika, zanatlija starih zanata sa šireg područja u cilju jedinstvenog delovanja i negovanja pozitivnih trendova i vrednosti, organizovanje sajмова i izložbi proizvoda narodne radinosti, ali i seminara koji se tiču starih zanata i narodne radinosti.

Vizija Etno udruženja „Zavičaj“, Etno parka „Terzića avlija“ i Udruženja lončara „Zlakusa“ je da selo Zlakusa postane prestonica grnčarije na Balkanu. S tim ciljem je pokrenut i sajam grnčarije – Lončarijada u sklopu manifestacije Jesen u Zlakusi, gde se okupljaju grnčari iz raznih krajeva Srbije i okruženja, razmenjuju svoja iskustva u okviru okruglih stolova na temu mogućnosti grnčarskog zanata, izlažu svoje proizvode i na taj način prezentuju raličnost materijala i same tehnike izrade grnčarskih proizvoda. Poslednjih godina se sprovode brojne aktivnosti koje vode ka uređenju sela u duhu starog grnčarskog zanata. Pored upotrebnih posuda zlakuska grnčarija je našla i primenu u umetnosti kroz Međunarodnu koloniju umetničke keramike koja se u selu održava neprekidno dve decenije i kroz izradu suvenira (www.zavicaj.info). Decembra, 2020. godine Zlakusko lončarstvo je upisano na Uneskovu Reprezentativnu listu nematerijalnog kulturnog nasleđa čovečanstva.

Slika 4. Način izrade posuđa i posuđe grnčara iz Zlakusa
(Izvor: <https://www.zlakusa.com/privreda-sela/zanatstvo/grncarija/udruzenje-loncara-zlakusa/>, 02.05.2022.)

ZAKLJUČAK I KOMENTAR

Vizija održivog razvoja neke ruralne sredine, kao i ruralnog turizma, je sklad ekonomske, ekološke i socio-ekonomske održivosti. Zasnovan na navedenim principima, seoski turizam nudi elemente ruralnog okruženja i prirode, ali predstavlja i tradiciju,

životne vrednosti i gostoprimstvo lokalnog stanovništva. Aktiviranje starih zanata i veština može biti najjednostavniji način da se pomogne održivosti i poboljšanju društveno-ekonomske strukture udaljenijih ruralnih područja koja su suočena sa depopulacijom. Formiranjem udruženja – zadruga u cilju veće proizvodnje i prerade proizvoda tradicionalno karakterističnih za određeno područje, na autentičan način direktno se utiče na demografsku i ekonomsku održivost sela, naročito kada je u pitanju komercijalizacija znanja i veština žena na selu. Ekonomska moć sela se ogleda kroz infrastrukturu i estetski izgled, a što je autentičnost izgleda veća i njegova turistička vrednost je veća. U cilju promocije svojih proizvoda kao i promocije u cilju razvoja turizma sela, neophodno je organizovati brojne etnografske manifestacije.

Za primer dobrog modela u cilju održivosti seoskih područja u ovom istraživanju istaknuta su sela Zlatiborskog okruga: Sirogojno, Mačkat i Zlakusa. Jedno od predviđenih rešenja dato je u master planu održivog razvoja ruralnog turizma u Srbiji, koji doprinosi ekonomskom osnaživanju stanovništva na selu, ali i jačanju lokalne i regionalne privrede. Razvoj turizma pozitivno utiče ne samo na privredne, već i neprivredne delatnosti, što doprinosi razvoju celokupne zajednice. Ovim istraživanjem utvrđeno je da je održivi razvoj na selu moguć. Glavni pravac delovanja koji dovodi do pozitivnih rezultata je restrukturirana privredna aktivnost stanovnika na selu. Aktiviranjem umetničkih i starih zanata i domaće radinosti ova seoska područja su postala turistički atraktivna, a ekonomski i demografski održiva. U prolog tome potvrđuju činjenice da preduzeća uspešno posluju, da su se ova sela našla na turističkoj mapi Srbije, a uporedni pregled broja stanovnika nam pokazuje da su ova sela uspešno savladala i jaku demografsku tranziciju (RZS, Uporedni pregled broja stanovnika – Podaci po naseljima, 2014).

LITERATURA

- Ara, E., Tucker, H., & Coetzee, W.J.L. (2022). Handicrafts-enacted: Emplacing non-human agency in ethnic tourism. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 50, Pages 345-354. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2022.01.008>
- Beverland, M. (2005a). Crafting brand authenticity: The case of luxury wines. *Journal of Management Studies*, 4 (5), pp. 1003-1029.
- Beverland, M. (2005b). The 'real thing': Branding authenticity in the luxury wine trade. *Journal of Business Research*, 9, pp. 251-258.
- Çalışkan, V. Great potential of the colourful cultural heritage of Turkey: Ethnic tourism. I. Egresi (Ed.), *Alternative tourism in Turkey: Role, potential development and sustainability* (2016), pp. 125-139, 10.1007/978-3-319-47537-0
- Carroll, G. Authenticity: Attribution, value, and meaning. R.A. Scott, S. Kosslyn (Eds.), *Emerging trends in the social and behavioral sciences: An interdisciplinary, searchable, and linkable resource*, Wiley, New York, NY (2015), pp. 1-13.
- Cornelissen, S. (2005). Producing and imaging 'place' and 'people': The political economy of South African international tourist representation. *Review of International Political Economy*, 12 (4): pp. 674-699.
- DeSoucey, M., & Demetry, D. (2016). The dynamics of dining out in the 21st century: Insights from organizational theory". *Sociology Compass*, 10 (11), pp. 1014-1027.
- Đorđević, R. (2012). Tradicija kao faktor kontinuiteta u sociologiji kulture. *Zbornik radova Filozofskog fakulteta XLII* (1), str. 173-180.

Etno udruženje „Zavičaj“, <https://www.zavicaj.info/>, 25.04.2022.

Frake, J. (2017). Selling out: The inauthenticity discount in the craft beer industry". *Management Science*, 63 (11), pp. 3930-3942.

Gaytán, M.S. (2019). Extending authenticity: Going corporate in a craft market. *Poetics*, 77, pp. 101380. <https://doi.org/10.1016/j.poetic.2019.101380>

Grayson, K., & Martinec, R. (2004). Consumer perceptions of iconicity and indexicality and their influence on assessments of authentic market offerings. *Journal of Consumer Research*, 31, pp. 296-312.

Grazian, D. Demystifying authenticity in the sociology of culture. J.R. Hall, L. Grindstaff, M.C. Lo (Eds.), *Handbook of cultural sociology*, Routledge, New York, NY (2010), pp. 191-200.

Grazian, D. *Blue Chicago: The search for authenticity in urban blues clubs*. University of Chicago Press, Chicago, IL (2005).

Hoffstaedter, G. (2008). Representing culture in Malaysian cultural theme parks: Tensions and contradictions. *Anthropological Forum*, 18 (2): pp. 139-160.

Husa, L.C. (2019). The 'souvenirization' and 'touristification' of material culture in Thailand: Mutual constructions of 'otherness' in the tourism and souvenir industries. *Journal of Heritage Tourism*, 15 (3), pp. 279-293.

Yang, L., Wall, G., & Smith, S. (2008). Ethnic tourism development: Chinese government perspectives. *Annals of Tourism Research*, 35 (3), pp. 751-771.

Yang, L. (2011). Ethnic tourism and cultural representation. *Annals of Tourism Research*, 38, (2), pp. 561-585. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2010.10.009>

Yan, S. (2019). The art of working in hair: Hair jewellery and ornamental handiwork in Victorian Britain. *The Journal of Modern Craft*, 12 (2), pp. 123-139.

Lehman, D., O'Connor, K.B., & Newman, G. (2019). Authenticity. *Academy of Management Annals*, 13 (1), pp. 1-42.

MacCannell, D. *The tourist: A new theory of the leisure class*. University of California Press, Berkeley, CA (1999).

Margolis-Pineo, S. (2016). Crafted: Objects in flux. *The Journal of Modern Craft*, 9 (1), pp. 83-89.

McIntosh, A.J., & Johnson, H. (2005). Exploring the nature of the Maori experience in New Zealand: views from hosts and tourists. *Tourism*, 52 (2), pp. 117-129.

Novelli, M., & Tisch-Rottensteiner, A. Authenticity versus development: Tourism to the hill tribes of Thailand. O. Moufakkir, P.M. Burns (Eds.), *Controversies in tourism*, CABI (2012), pp. 54-72

Pritchard, A., & Morgan N. (2001). Culture, identity and tourism representation: Marketing Cymru or Wales? *Tourism Management*, 22 (2), pp. 167-179.

RZS, *Upporedni pregled broja stanovnika, 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991, 2002, i 2011. – Podaci po naseljima*, Beograd, 2014.

Santos, C., & Yan G. (2008). Representational politics in Chinatown: The ethnic other. *Annals of Tourism Research*, 35 (4), pp. 879-899.

Schilar, H., & Keskitalo, E.C.H. (2018). Ethnic boundaries and boundary-making in handicrafts: Examples from northern Norway, Sweden and Finland. *Acta Borealia*, 35 (1), pp. 29-48.

Sirogojno style, <https://www.sirogojno-style.com/sr/>, 15.04.2022.

Smith, M.K., & Robinson, M. (Eds.), *Cultural tourism in a changing world: Politics, participation and (re)presentation*, Channel View Publications, Clevedon (2006)

Smith, V. *Hosts and guests: The anthropology of tourism*. University of Pennsylvania Press, Philadelphia (1977).

Staro selo „Sirogojno“, <https://www.sirogojno.rs/>, 15.04.2022.

Tang, M. (2005). Representational practices in digital museums: A case study of the national digital museum project of Taiwan. *The International Information and Library Review*, 37, pp. 51-60.

Turistička organizacija Zlatibor, <https://www.zlatibor.org.rs/sr/>, 20.04.2022.

Xu, H., Zhouyuan, T., & Sisi, N. (2014). The impact of cultural tourism on the innovation of ethnic handicraft production in Dali, China. *Asia Pacific World*, 5 (2), pp. 82-100.

Van den Berghe, P., & Keyes, C. (1984). Introduction: Tourism and re-created ethnicity. *Annals of Tourism Research*, 11, pp. 343-352.

Zlakusa, <https://www.zlakusa.com/>, 02.05.2022.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

711.1:352.078(082)

711.4:352.078(082)

НАУЧНО-стручни скуп са међународним учешћем Локална самоуправа у планирању и уређењу простора и насеља (9 ; 2022 ; Београд)

Deveti naučno-stručni skup sa međunarodnim učešćem Lokalna самоуправа u planiranju i uređenju prostora i naselja, Beograd, jun 2022. / organizuju Asocijacija prostornih planera Srbije ... [et al.] ; urednici Velimir Šećerov ... [et al.]. - Beograd : Asocijacija prostornih planera Srbije : Univerzitet, Geografski fakultet, 2022 (Beograd : Planeta print). - 525 str. : ilustr. ; 24 cm

Tiraž 200. - Str. 11: Uvodna reč / urednici. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija uz svaki rad. - Abstracts.

ISBN 978-86-6283-125-5 (GF)

а) Просторно планирање -- Зборници б) Урбанистичко планирање -- Зборници в) Локална самоуправа -- Зборници

COBISS.SR-ID 68828681